(باسی 2 ـ بەتتە)

8 ـ ایدیك 21 ـ كۆنی تۆستەن كەیـن، شي جینیپك لانجوژ حۆاڤحی وزەنـن تـزگندەۆـ دیك لانتیە ناسوس پۆنكتـنـك نـسان تـۆینىنە كەلپ، كورۆ تـۆعرىنا شعپ، توسپانی بەكەمـ دەپ، تـاسقننان ساقتانۆ ینجەنەریاسنا بیكتەن كوز جبەرپ، جەرگلىكتك حۆاڤحی وزەنن تىز ـ گندەۆ جانە ەكولوگیانی قورعاۆ جاعداین ورىسـ تەتۆن ۆعستی.

حۆاڤحی وزەنی لانجوژ قالاسن كەسپ ٴوتپ، جەرگلىكتی تۆرعندارىدی اۆنز سۆ قاینارد ـ مەن قامداپ عانا قالماستان، جاعالاۆی دا قالا تۆرعندارىنك سەیىل ـ سەرۆەن قۆراتىن ورنـنا اینالدی.

سوڤعی جلدارى، لانجوژ قالاسی وزەن ارنا ـ سىنك ەكولوگیالىق قورشاعان ورتاسىن قالپىنا كەلترۆدی جاپپاي كۆشەیتپ، بۆكىل قالاداعی وزەنگە قۆیاتىن 54 لاس سۆ شعارۆ اۆزىنا كۆندە ـ لىكتی باقلاۆ جانە تەكسەرۆ جۆرگىزپ، ٴبر ٴبو ـ لم وزەن ارناسىن تازالاپ، ارشدی. بۆرىنعی سۆ شعاراتىن سۆ ناسوس پۆنكتـی دە ەكـولوگیانی قورعاۆ ٴۆشىن كەرەكسز ەتىلپ، قایتا قۆرۆ ارقـ ـ لی قالا تۆرعندارىنك سەیىلدەي باراتىن ویداعـ ـ داي جەرىنە اینالدی.

وزەندی بویلاعان جایاۆلار جولىندا، ٴىشىنا ـ را قالا تـۆرعـنداری سەیىلدەپ ٴجـۆر. بـاس شۆجیدىك كەلگەنىن كورگەن كوپشلىك قاۆمالاي كەلپ، بىرىنەن كەیىن ٴبرى باس شۆجیەن اماذ ـ داستی.

بالاسن كوتەرپ العان ٴبر قالا تـۆرعنی باس شۆجیگە بىلاي دەدی: وزەندی بویلاي جا ـ سالعان 100 شاقرىمدىق حۆاڤحی كورىنىس لەنیا ـ سی ۆیمىزدەگی باۆ ـ باقشامز سەكىلدی، سەیىلـ دەۆگە، دەنە شىنقتىرۆعا وتە قولایلی، ٴار كۆنی ٴبـر اینالـپ كەلسەك كـوڤىلمز كـوتەرىلپ قالادی، وسندا تۆرمس كەشرپ جاتقاندىعمىز ـ دان باقت كورسەتكىشمىز جوعارىلادی.

"قالا حالقتىكی، قالا قۆرىلىسندا حالقتی وزەك ەتكەن داۆۆ ۆستانمىندا تاباندی بولپ، حالق بۆقاراسنىك تۆرمسىن اناعۆرلىم باقتىتی ەتۆ كەرەك". شي جینیپك كوپشلىككە بىلاي دەدی: "التىن ساۆت، كۆمس ساۆتىتىك ٴباری بۆقارانىك العسنا جەتپەیدی، بۆقارا جاقسی دەپ باعالاسا عانا، ناعز جاقسی بولادی".

ول ولكەلىك، قالالىق ەكی دارەجەلی جا ـ ۆاڤىتی جـولداستارعا بـىلاي دەپ تـاپسـردی: گانسۆ ـــ حۆاڤحی وزەنی الابـنداعی ماڤنزدی سۆ كوزىمەن نارلەندىرۆ ٴوڤـری جانە قامداۆ ٴوڤـری، الدىمەن حۆاڤحی وزەننىك جوعارعی اعارىندا ەكولوگیانی قالپىنا كەلترۆ، سۆ مەن توپىراقتی ساقتاۆ، لاستانۆدان ساقتانۆ جانە ونی تىزگندەۆ ماڤنزدی مىندەتىن ارقالاۆ كەرەك، لانجوژ حۆاڤحی وزەنی سۆننىك اقاۆسىزدىعىن ساقتاۆ جاعندا الدىمەن كۆش سالىپ، جاقسی باستاماشی بولۆ كەرەك.

گانسۆ ولكەلىك پارتكوم مەن ولكەلىك ۆكـ ـ مەتتىك قىزمەت مالىمەتىن تىڭداعان كەزدە، باس شۆجي شي جینیپك شىن نقـلاستی قـامقورلىقپەن بىلاي دەدی: "مەن بۆرىن 'چاڤحیاك داریـاسی سـرقاتتانىپ قـالدی'، ونـىك ۆستـنە سـرقاتی اۆىر دەگەن بـولاتىنمىن. بـۆگىن مـەن حۆاڤحی وزەنی دە ۆزاق ۆاقىتتان بەری سـرقاتتانىپ الـ ـ سەرپ كەتتی، سەل اپاتی ٴجیی تۆىلـپ كـەلە ـ دی دەمەكشىمىن".

"حۆاڤحی وزەنىن تـزگندەۆدە ماڤنزدىسی قورعاۆ، قـاجەتتىسی جونگە سـالۆ". شي جینیپك بىلاي دەپ باسا دارىپتەدی: "تاۆدی، سۆدی، ور ـ مـاندی، ەگـستىكتی، كـولدەردی، جـایلـمدی جاپپاي وڤاۆعا، جۆیەلی وڤاۆعا، قاینارىنان وڤاۆعا تابانىدی بولپ، ٴتۆرلی قىزمەتتەردی ٴبر تـۆتاس جوسپارلاپ ىلگەرىلەتپ، سایكەسە سەلبەسۆدی كۆشەیتپ، كەڤ كولەمدە قورعاۆدی برگە مەقتی یگەرۆ، كەڤ كولەمدە وڤاۆدی سایكەسە ىلگەردـ ـ لەتۆ كەرەك". كەلەسی قادامدا، پارتیا ورتـالىق كومیتەتی حۆاڤحی وزەنی الابىن قورعاۆ مەن جو ـ عاری ساپالی دامىتۆدی ارناۆلی تاقىرىپتا زەرتتەپ، حۆاڤحی وزەنی الابـنىك جوعاری ساپالی دامۆىن ىلگەرىلەتپ، حۆاڤحی وزەنىن حالققا باقت جارا ـ تاتىن باقت وزەننە اینالدىرادی.

■ ماەدەیەت سەنمىن بەكەمدەپ، جۆڭگو ارمانىن جۆزەگە اسىرۆعا قۆدىرەتتی كۆش ۆیستىرایىق

ماەدەیەت ـــ ٴبر مەملەكەتتىك، ٴبر ۆلتىك جانی. ماەدەیەت وركەندەسە مەملەكەت گۆلدەنە ـ دی، ماەدەیەت كۆشەیسە، ۆلت كۆشەیەدی.

باتىس حان پاتشالىعنان جاڭ چیان باتىس ٴوڭىردی اشقاننان كەین، مىڭداعان جىلداردان بەری، حشي ٴدالزی تالایلاعان بوران ـ شاشىنـ ـ دی باستان وتكەردی، ەرجۆرەك ەرلەر توپ ـ تو ـ بىمەن شىقتی، شعسىن ـ باتىس وركـەنیەتتەری ٴوزارا توعسىپ، قارىم ـ قاتىناس جاساپ، ٴوزارا ۆلگی الىپ، كوپ نـەگزدی ماەدەنیەتتىك ٴناری جىلدار بویی توپتالىپ، تاریحتىك سیا تـولی قـالامی دۆركـىن ـ دۆركـىن وسـناۆ ٴدالـز تـوپىراعندا وشپەس جىرلار جازدی.

باس شۆجیگە ەرپ لۆڭیۆاننىك بایتاق دا ـ لاسنا قادام باسساڭىز، جۆڭحۆا وركـەنیەتىنىك ۆاقىت كـەڭستىك تۆنـەلىنەن كوكتەي ٴوتـپ، مـىك جـىلدار بویی تـولاسسز جـۆڭكىلگەن تـاریحي مـاەدەنیەتتىك ٴداریـاسىن بـویـلاپ، جۆڭحۆا ۆلتىنىك رۆحاني گەنىن، ماەدەیەت قـان تامىرىن تاپقاندای بولاسز.

ـــ 2000 جـىلدان استـام تـاریحقا یـە دۆنحۆاڭ جۆڭحۆا ماەدەنیەتىنىك بارلعىن قـامتي الاتىن شالقار تىنىسىن ایگىلەیدی.

"دۆنحۆاڭعا بـارۆدی ٴار ۆاقـت ویـلاپ ٴجۆرمىن، حشي دالزىنە ٴبر بارسام دەپ ارماذ ـ دایمـىن". بیىلعی مەملەكەتتىك ەكی مـاجلىستە، گانسۆدان كەلگەن مەملەكەتتىك حالىق قۆرىلتایە ـ نىك ۆاكىلدەری باس شۆجیدی دۆنحۆاڭعا بارپ كـورۆىن شـىن پـەیىلمەن ۆسـىنىس ەتكـەندە، شي جینیپك وسلاي دەپ جاۆاپ بەرگەن ەدی.

8 ـ ایدیك 19 ـ كۆنی بـاس شۆجي شي جینیپك سول ۆادەسىن ورىنداعاندای، گـانسۆدە قـىزمەت تەكسەرگەندە الدىمەن دۆنحۆاڭ ەوگاۆ ۆڭگـرىنە كەلپ، بایىرعی جبەك جولىنىك سىرىن نزدەدی.

ۆڭگـرگە كـىرپ، شي جینیپك ىجداعـاتتی دا بایپىتىلىقپەن ٴالـسىن ـ ٴالـی قـىزمەتكەرلەردەن ەوگاۆ ۆڭگىرىنىك تاریحي تورگىنىن، ماەدەنیەتـ ـ كە مۆراگەرلىك ەتۆ جانە ماەدەني مۆرالاردىك قورعالۆ جاعداین تاپتەشتەي سۆراپ ۆعستی.

ەوگاۆ ۆڭگـرىنىك بـرىنەشە ٴجـۆز جـىلدان بەری تالان ـ تارجىلاۆعا، ویرانداۆعا ۆشـراعانىن، جاڭا جۆڭگو قۆرىلعاننان كەین عانا ۆیلەسمدی قورعالعانىن، ونىك ۆستىنە دۆنحۆاڭ ماەدەنیەتىنىك كۆن ساین كوركەیپ ـ كۆلدەنگەنىن، شەتەلدەر ـ گە دەین تارالعانىن ەستگەندە، شي جینیپك ەرىكـ ـ سز كۆرسىنە تۆرپ بىلاي دەدی: مەملەكەت قـۆـ ـ درەتتەنگەندە عانا، ماەدەیەت گۆلدەنە الادی.

بیىكتىگی 30 مەتردەن استام تاڭ ٴداۆرىنىك وتىرعان بۆتی، كولەمی 40 شارشی مەترلىك ۆتـایـ ـ شاننىك جەر بـەدەری كـارتاسی، تـاڭ ٴداۆرىنـىك بـارۆی بـەینەلەنگەن قـابىرعا سۆرەتتـەر... ٴبـر ـ برلەگەن اۆەلگی نۆقاسىنان اۆعسىز رەڭدی مۆـ ـ سندەر، ٴبر ـ برلەگەن اسەم دە اسقاق قـابىرعا سۆرەتتەر مىڭداعان جىلداردی باستان كەشىرسەدە ادامدی قایران قالدىرارلىق حیكـمەت كـوركەمدد ـ گمەن ٴالی كۆنگە اجارلانىپ، كوپ نـەگزدی مـا ـ دەنیەتتىك ارالاسقانىن، توعسقانىن جانە شـعسىن ـ باتىس وركەنیەتتەرىنىك قارىم ـ قـاتىناس جـاساعا ـ نىن، ٴوزارا ۆلگی العانىن سپاتتاپ تۆر.

8 ـ ایدیك 19 ـ كۆنی تـۆستەن كـەین بـاس شۆجي شي جینیپك دۆنحۆاڭ زەرتتەۆ مـەكەمەسىنـ ـ دە اڭگىمە ٴماجلىسىن بـاسقارپ اشـپ، ماماندار مەن وقىمىستىلاردىك ماەدەني مۆرالاردی قورعاۆ، مـاەدەنیەتكە مـۆراگەرلىك ەتۆ، وركـەنیەتتەردىك ٴوزارا ۆلگی الۆی تۆرالی پىكىرلەری مەن ۆسىنىسـ ـ تارىن مۆقیات تـىڭدادی، ولاردان «جىبەك جولی جـاڭبىرى»، «ٴشـول جـازیرداعی دۆنحۆاڭ» سیاقتی تاڭداۆلی ماەدەیەت شعارمالارىنىك جازىلـ ـ ۆی، ٴوندىرىلۆی جانە "سىرتقا شعارىلۆی" تـا ـ بستی تاجریبەلەرىن سۆراستىرپ، نەگزگی ساتی ماەدەني مۆرالاردی قورعاۆ قـوسىنىنىك قۆرىلىسی جاعداین ۆعستی، ماەدەني مۆرالاردی قورعـاۆ جانە ساۆلەلەندىرۆ تۆرالی پىكىرلەر مەن ۆسىنىسـ ـ تاردی تىڭدادی.

وسدان كەین، باس شۆجي شي جینیپك مـا ـ ڭزدی ٴسوز سویلەدی. ول بـىلاي دەپ بـاسا دا ـ رىپتەدی: جۆڭحۆا ماەدەنیەتىنىك تـىك شۆعىلاسىن سومداۆ ٴۆشىن، اناعۆرلىم دارقـان قـۆشاقپەن، ٴار ەلمەن ماەدەنیەت اۆىس ـ كۆیىسىن اناعۆرلىم كەڭ كولەمدە وریستەتپ، دۆنیە جۆزىنىدەگی بارلىق تاڭـ ـ داۆلی وركەنیەت جەتىستىكتەرىنەن اناعۆرلىم بەلسەذ ـ دی دىرىقتی تۆردە ۆیرەنۆىمىز، ۆلگی الۆىمىز كەرەك.

"دۆنحۆاڭ ماەدەنیەتی جۆڭحۆا ۆلتىنىك ما ـ دەنیەت سەنمىن ایگىلەیدی، تەك سەنمىگە تولی وركەنیەت قانا ٴوزىنىك ەرەكشەلىگىن ساقتاي الۆمەن قـاتار، سان الۆان وركەنیەتتىك تـاڭداۆلی جەتىستىكتەرىمەن سیىسمدی بـولا الادی، ۆلگی الادی، سىڭىرە الادی". تاڭداۆلی ٴداستۆرلی ما ـ دەنیەتكە مۆراگەلىك ەتۆ، ساۆلەلەندىرۆدی قـولـ ـ داۆدی جانە سۆیەمەلدەۆدی كۆشەیتپ، ٴبـزدىك ماەدەنیەت جاۆھارلارىمزدی ویداعمداي قورعاۆدـ ـ مىز كەرەك.

شي جینیپك بـىلاي دەپ باسا دارىپتـەدی: دۆنحۆاڭ ماەدەنیەتىنىك جانە تاریحي جادىگەرلەر ـ دە قامىتلعان فیلوسوفیالىق یدەیا، گۆمانیتارلىق رۆح، قۆن ۆستانىمی، ٴمورال ولشەمی سیاقتىلار ـ دی تەرەڭ قازۆىمىز، ونان دا ماڤنزدىسی، وعـان قامىتلعان جۆڭحۆا ۆلتىنىك ماەدەنیەت رۆحىن، مـا ـ دەنیەت دارقاندىعىن اشپ كورسەتپ، ماەدەنیەت سـەنمىن ۆزدىكسـز بـەكـەمدەۆىمىز كـەرەك. دۆنحۆاڭ ماەدەنیەتی تۆرالی زەرتتەۆلەردىك "ٴبر بەلدەۆ، ٴبـر جـول" دی بـرگە قـۆرۆعا قـىزمەت وتەۆىن ىلگەرىلەتپ، جەلی بـویىنداعی ەلدەرمـەن ماەدەنیەت اۆىس ـ كۆیىسىن ىلگەرىلەتپ، حـالىقتار تىلەگىنىك توعسۆىن نىعایتۆىمىز، ازیا تـاعدىرلاس ورتاق تـۆلعاسىن، ادامزاتتىك تـاعدىرلاس ورتـاق تۆلعاسىن برگە قۆرۆىمىز، ٴتىپتی دە كوپ، ٴتىپتی دە تـاڭداۆلی ادامزات وركـەنیەتی جەتىستىكتەرىن برگە جاراتۆىمىز كەرەك.

ـــ 600 نەشە جىلدىك الدىندا سالىنا باسـ ـ تاعان جیایۆیگۆاندا جۆڭحۆا ۆلتىنىك ٴوزىن تالماي الـۆەتتەندىرۆدىك كـۆرەس جاساۆ رۆحی مـەن قایتپاس تا مزعماس وتانشىلدىق سـۆیسپەنشىلـ ـ گی ۆیعان.

دۆنحۆاڭ ماەدەنیەتىنىك بارلىعن قـامتي الۆدـ ـ مەن سالىسترعاندا، جیایۆیگۆان جۆڭحۆا ۆلتىنىك شەكـارا ٴوڭـردی قـورعاۆداعی، بـەیىتشىلىكتی سۆیۆدەگی تالماس تالپىنىسىن بەینەلەیدی.

8 ـ ایدیك 20 ـ كۆنی تـۆستەن بـۆرىن باس شۆجي شي جینیپك جیایـۆیگۆان قـامالىنا كەلپ، باسپالداقپەن مۆناراعا شعپ، قامالدىك ورنـالاسۆ جاعداین قاداعالاي كوردی. قـامال دشىنده قـالا، قامال سرتىندا قورعان، قورعان سـرتىندا اكوپ، ساتی ـ ساتی قورعانىس شەبی، ورنـالاسۆی تـىعز دا بـەرىك، نـاعز" اسپان استىنداعی ٴبرىنشی قامال" دەسە دەگەندەي. السقا كوز جىبەرسەك، شىلیانشان تاۆىنىك قار جاملعان شوقلارى اسقاڤـ ـ تاپ، حشي ٴدالـزىنىك جـاسىل جەلەك جاملعان دالاسی جاتىر.

جەرگلىكتی ورىنداعی جاۆاپتی جولداس باس شۆجیگە، جۆىق جىلداردان بەری، جىبەك جولی ەكونومیكالىق بەلدەۆی قۆرىلىسنا تـابان تىرەپ، ۆلی قورعان ماەدەنیەتی بایلىعن سۆیەـ ـ نىش ەتـىپ، ۆلی قـورعان ماەدەنیەتىنىك رۆحـاني ٴمانىن قازپپ، ماەدەنیەت، سایاحات كاسىبىن دامىتپ، قورعاۆ نەگزىندە مۆراگەرلىك ەتۆدی جانە جاڭا ـ لىق جاراتۆدی جۆزەگە اسىرعاندىقتارىن ایتتی.

شي جینیپك بـىلاي دەپ باسا دارىپتـەدی: "بۆگىنگی دۆنیەدە، ادامدار جۆڭگونی تىلگە العاذ ـ دا، 10 مەك شاقرىمدىق ۆلی قورعاندی ەسكە الادی؛ جۆڭحۆا وركـەنیەتىن تىلگە العـاندا دا 10 مەك شاقرىمدىق ۆلی قورعاندی ەسكە الادی. ۆلی قورعان، چاڭجیاك، حۆاڤحی سیاقتىلاردىك ٴباری جـۆڭحۆا ۆلتىنىك ماڤنزدی سیمۆولی، جۆڭحۆا ۆلتی رۆحىنىك ماڤنزدی بـەلگىسی. ٴبـزـ ـ ٴسوز جوق، تاریحي ماەدەنیەتتی قورعاۆعا، وعـان مـۆراگەرلىك ەتۆگـە وسكـەلەك ٴمـان بـەرپ، جۆڭحۆا ۆلتی رۆحىنىك ومىرشەڭدىككە تولی تـامـ ـ رىن ویداعمداي قورعاۆىمىز قاجەت".

ـــ 80 نـەشە جـىلدان بـۆرىن تۆىلعـان گاۆتاي شایقاسی توڭكەرىس جاساۆدان مـزعمایـ ـ تىن، قۆربان بـەرۆدەن قایمىقپایتىن قـاھارماندىق ۆجداندی ایقىن بەینەلەدی.

"پارتیا 18 ـ قـۆرىلتایىنان بـەری، مـەن جیڭگـاڭشان، زۆن ـ ي، حۆینیك، یـۆیدۆ سیاقتی كوپتەگەن توڭكەرىستىك بایىرعی وڭـرگە باردىم... ایتسە دە مەن باتىس باعت ارمیـاسىنىك تاریحىن جانە قۆربان بولعان قولباسلار مـەن جا ـ ۆىنگەرلەردی ٴبر ٴسات تـە ەستـەن شعارمادىم، وسندا كەلپ ولاردی ەسكە الـپ، ازا ٴبـلدىرۆـ ـ دی ٴۆمىت ەتپ كەلدىم. بۆگىن، مەن كەلدىم".

8 ـ ایدیك 20 ـ كـۆنی تـۆستەن بـــۆرىن، شي جینیپك جاڭیە قالاسی گاۆتاي اۆداننا كەلپ، جۆڭگو جۆمىسشی ـ دیقان قـىزمل ارمیـاسی بـاتىس باعت ارمیاسىنىك ەسكەرتكىشنە جانە سوعستا قـازا بولعان قاھارماندارىدىك قابىرىنا بارپ قۆرەمەتپەن قاراپ، جۆڭگو جۆمىسشی ـ دیقان قـىزمل ارمیـاسی بـاتىس بـاعت ارمیـاسىنىك ەسكەرتكىش سـارایىن ەكسكۆرسیالاپ، تـوڭكەرىسشىل اعـا بۆىندار مـەن قۆربانداىرعا قۆرەمەتپەن گۆل شارباعىن قویدی.

وتكەن عاسىردىك 30 ـ جىلدارىندا، جۆڭگو جۆمىسشی ـ دیقان قـىزمل ارمیـاسی بـاتىس بـاعت ارمیـاسی ەرلـىكپەن بـاتىسقا جـورىق جـاساپ، چیلیاندا قاندی شایقاس جۆرگىزپ، ەرەكشە جاپاـ ـ لی شارت ـ جاعدایدا گـومیندىاك ارمیـاسىمەن جـان قیـارلىقپەن شـایقاسپ، اسپانمەن تـىلدەسكەن رۆحاني وشپەس ەڭبەكتی ومىرىمەن جازپپ، حالقـ ـ قا شۆعىلالی قىزمل تاڭبا قالدىردی.

باتىس باعت ارمیاسىنىك شایقاس تاریحىمەن جانە اسەرلی نزگی ىستەرىمەن ەگجەي ـ تەگجەیلی تانسقاننان كەین، شي جینیپك تـەبىرەنە: "تـاریح مىنە وسـلاي جازىلعان: قۆربان بـەرۆ بـولعانی ٴۆشىن ەرلـىك جىگەری تـاسقىندادی! ولاردىك كورسەتكەن ورنـىن باسۆعا بـولمایتىن، وشپـەس ەلەۆلی ۆلەستەری تاریحقا ماڤگی جازىلادی. ولار پـارتیامزدىك تـوڭكەرىس رۆحـىن، كـۆرەس جۆرگىزۆ رۆحىن ایگىلەدی، قـىزمل ارمیـا رۆحـىن، ۆزاق جورىق رۆحىن بەینەلەدی" دەدی.

اۆەلگی ماقساتتی ۆمىتپاعاندا عانا ، ٴىستىك سوڭی بایاندی بولادی.

شي جینیپك سول جەردەگی قىزمەتكەرلەردی پارتیانىك حیكایالارىن جاقسی بایانداۆعا، قـىزمل ارمیانىك حیكـایالارىن جاقسی بایانداۆعا، باتىس باعت ارمیاسىنىك حیكایالارىن جاقسی بایانداۆعا، ٴبىز قالىك كومەۆنیستىك پارتیا مۆشەلەرىن اۆەلگی ماقساتتی ۆمىتپاۆعا، بورىشتی ەستە بەرىك ساقتاۆـ ـ عا، ٴبىز قالىك حالىق بۆقاراسىن قىزمل اكىمیاتتىك وڭـاي قولعا كەلمەگەندىگىن، جاڭا جـۆڭگونىك وڭـاي قـولعـا كەلمەگەندىگىن، جـۆڭگوشا سـوتسیالیزمنىك وڭـاي قولعا كـەلمەگەندىگىن تەرەك تانۆعا، ٴبىز جاستار مەن ورەندەردی كىشـ ـ كەنتایمىزدان قىزمل بەلگی سالىپ، قىزمل گەندی ویداعمداي جالعاسترۆعا شابىتتاندىردی.

ـــ 40 جىلعا تـایاۆ ۆاقـتىنىك الدىندا شعا باستاعان «وقىرمان» جۆرنـالی رەفورما جاساپ، ەسك اشقان جاڭا داۆىردە مادەنیەتتىك سۆبەلی تاـ ـ بستارىنا قول جەتكىزدی.

"ٴبـر داریا، ٴبـر شىنی كەسپە، ٴبـر كـتاپ" ـــ لانجوژ قـالاسىنىك ەرەكشە تـانسترعسی. ٴبـر داریا حۆاڤحی داریاسىن، ٴبر شىنی كەسپە لانجوژ سیـر ەتـی كـەسپەسىن، ٴبـر كـتاپ «وقـىرمان» جۆرنالىن مەڭزەیدی.

8 ـ ایدیك 21 ـ كۆنی تـۆستەن كـەین بـاس شۆجي شي جینیپك وقىرمان باسپا توبی شەكتی سەـ ـ ریكتەستىگنە بارپ تەكسەرۆ ـ زەرتتەۆ جۆرگىزـ ـ دی.

«وقىرمان» جۆرنالىنىك رەداكسیاسندا قىزـ ـ مەتكەرلەر باسپادان شعارۆدىك ٴتارتپ جوباسىن كورسەتپ، باس شۆجیگە وزدەرىنىك ٴار سانعا 30 مىڭنان ارتىق ماقالانی دەن قویا سارالاپ، جاقسـ ـ نىك جاقسسىن تاڭداپ، ەك سوڭندا وقىرماندارعا 50 نەشە عانا ماقالانی ۆسناتىندىقتارىن ایتتی.

"جاقسی ماقالا وقعاندا ەكىنىك بىرىندە سا ـ رایـىك اشـلىپ، زەیـىن بـەرگـەندەي سـەزىمدە بـولاسىك، كوبىندە ٴبـر ماقالاعا، ٴبـر ابزاتـىس سوزگـە بـولا شىتـەي قـاتتی تـەبىرەنەسىك". شي جینیپك: كوپ كىتاپ وقۆدی دارىپتەپ، كىتاپقا ىنتالی قوعام قۆرپپ، حالقتىك یدەیـالىق ورەسـىن ۆزدىكسز ٴوسرىپ، حالقتىك رۆحاني كۆشىن ارتـ ـ تىرعاندا عانا، جۆڭحۆا ۆلتىنىك رۆحـاني دۆنیەسی اناعۆرلىم بایىپ تەرەڭدەي تۆسەدی، ـ دەپ اتـاپ كورسەتتی. ول سول جەردەگی ماەدەنیەت قىزمەتـ ـ كەرلەرىنە "حالقتی انـاعۆرلىم كـوپ تـاڭداۆلی رۆحاني ماەدەنیەت ونمەدەرىمەن قامداۆدان اسقـان عانىیەت بولماس!" دەپ تاپسردی.

.....

مەك جىلدىق دۆنحۆاڭنىك بایىرعی قوڭىر دا ـ ۆىسنان تارتپ بـرىنەشە ٴجـۆز جـىلدىق جیایۆي اسقـار اسۆىنـا دەیـن، تـوڭكەرىستىك جىلداردداعی قان كەشكەن باتىسقا جورىقتان تـارتپ، رەفورما جاساۆ تـولقىنىنداعی "«وقـىرمـان» قـۆىبلىسنا" دەیـن، باس شۆجي شي جینیپك وسی ساپارىندا جۆڭحۆانىك تـاڭداۆلی ماەدەنیەتىنىك، توڭكەرىستىك ماەدەنیەتىنىك، سوتسیالیستىك وزىق ماەدەنیەتىنىك تاریحی ایاق السىن دەن قویا تىڭدا ـ دی، جۆڭحۆا ۆلتىنىك ماەدەنیەت سەنمی مـەن ۆیسۆ قۆاتىنىك، جاۆىنگەرلىك قۆاتىنىك سارقىلـ ـ ماس قاینار كوزىنە شكەرىلەي وي جۆگرتی، بۆكىل پارتیانىك، بۆكىل ەلدەگی ٴار ۆلت حالقـ ـ نىك جول سەنمىن، نازاریا سەنمىن، ٴتۆزىم سەنـ ـ مىن، ماەدەیەت سەنمىن اناعۆرلىم بەكەمدەپ، "قوس 100 جىلدىق" كۆرەس نىساناسىن جۆزەگە اسىرۆعا، جۆڭحۆا ۆلتىنىك ۆلی گۆلدەنۆی سىندی جۆڭگو ارمانىن جۆزەگە اسىرۆعا قۆدىرەتتی رۆحاني كۆش ۆیستىردی.

(شىنحۆا اگەنتىگىنىك 8 ـ ایدیك 23 ـ كۆنی لانجوژدان بەرگەن حابارى)

اۆتونومیالی رایون ٴوندىرىس حاۆىپسزدىگی كومیتەتىنىك جالپی ٴماجلىسىن اشتی

(باسی 1 ـ بەتتە)

تیاناقاتاندىرپپ، "اۆەلگی ماقساتتی ۆمىتپاۆ، بورىشتی ەستە بەرىك ساقتاۆ" نەگزگی تـاقىرىپتق تـاریبەنی وراي ەتپ، ٴوندىرىس حاۆىپسزدىگی سالاسندا ساقـ ـ تالعان كورنەكتی ماسەلەلەردی قاداعالاپ، نـازاردی قوعام ورىنقتىلعی مەن بایاندی تىنىشتىق باس نىساناسـ ـ نا شوعىرلاندىرپپ، كەزەكتەگی تۆتاس رایوننىك ٴوندىـ ـ رىس حاۆىپسزدىگی قىزمەتی جوننىندە قایتادان ورنـالاسـ ـ تىرۆ جاساپ، قایتادان تالاپ قویپپ، قایتادان كۆشەیتپپ، تاماشا ٴوندىرىس حاۆىپسزدىگی ورتاسی ارقىلی جاڭا جۆڭگو قۆرىلعاندىعىنىك 70 جىلدىعىن قارسی الدی.

اۆتـونومیالی رایـوندىق پـارتكومنىك ورىنباسـار شۆجیی، اۆتونومیالی رایوننىك ٴتـوراعاسی شوكـىرات زاكىر ماجلىسكە قاتىناستی ٴاری ٴسوز سویلەدی. اۆتـو ـ نومیالی رایوندىق پارتكومنىك تۆراقتی مۆشەسی، اۆتـو ـ نومیالی رایوننىك ورىنباسـار ٴتـوراعاسی ەركـىن تـۆنیاز ٴماجلىستی باسقاردی.

شوكىرات زاكىر بـىلاي دەپ باسا دارىپتـەدی: جەر ـ جەر، تـاراۆلار، ورىندار ٴوندىرىس حاۆىپسزدـ ـ گی جاعداین جىعا تانىپ، یدەیالىق تانىم مەن ساياسي دەڭگەیدی اناعۆرلىم جوعارىلاتپپ، یدەیا مەن ارەكەتتی باس شۆجي شي جینیپكنىك ٴوندىرىس حاۆىپسزدىگی قىزمەتىن كۆشەیتۆ جوننىندەگی ماڤنزدی بایىمداۆلارـ ـ نىك رۆحىمەن باتىل بىرلىككە كەلتىرپپ، حاۆىپسز داۆۆ ۆستانىمىن بـەرىك ورنـاتىپ، حاۆىپسزدىك ساقتىق شەبىن بەكەمدەپ، ەك قاتاڭ تـالاپ ارقىلی حاۆىپسزـ ـ دىك جاۆىپكەرشىلىگىن اتقارپپ، ەك باتىل پوزىتىسیا ار ـ قىلی حاۆىپسزدىك قىزمل سزىعىن باتىل ساقتاپ، پارتیا ورتالىق كومیتەتىنىنىك ٴوندىرىس حاۆىپسزدىگی جوننـ ـ دەگی شەشىمدەری مەن ورنالاستىرۆلارىن تەرەڭ تامىر تارتۆىنا، ٴونمدی تیاناقاتانۆىنا شىنایی كەپىلدىك ەتپپ، "ٴبر جاقتىك داۆۆن جەبەیتىن، ٴبر جاقتىك امانداىعىنا كەپىلدىك ەتەتىن" ساياسي جاۆاپكەرشىلىكتی شىن مانىنـ ـ دە ویداعمداي ارقالاۆ كەرەك.

شوكىرات زاكىر مىنالاردی تـالاپ ەتتی: جەر ـ جەر، تـاراۆلار، ورىندار مەملەكەتتىك كەڭەس ٴوندىـ ـ رىس حاۆىپسزدىگی كومیتەتىنىك قىزمەتى تالابی بویىنـ ـ شا، اۆتونومیالی رایوندىق پارتكوم مەن ۆكىمەتتىك ور ـ نـالاستىرۆلارىنا نـەگىزدەلپپ، جاۆاپكەرشىلىككە تۆرالانىپ، مىندەتتی تانىپ، دالمە ـ ٴدال شارا اتقارپپ، ۆستىنەن وڭاۆ مەن تۆبىرىنەن وڭاۆدی قاتار یگەرپپ، كەزەكتەگی قىزمەتتەگی ٴىس جۆزىندىك ماسەلەلەردی كۆش سالا ویداعمداي شەشپپ، ٴوندىرىس حاۆىپسزدـ ـ گی قىزمەتىن ویداعمداي تىڭعلىقتی ىستەۆ كەرەك. ٴوندـ ـ دىرىس حاۆىپسزدىگی قىزمەت جاۆاپكەرشىلىگىن شىن ماننىندە وتەپپ، ٴوندىرىس حـاۆىپسزدىگندە "پارتیا مەن ۆكىمەت تەڭ جاۆاپكەرشىلىك ارقالاۆدی، ٴبـر قىزمەت ورىنندا قوس جاۆاپكەرشىلىك وتەۆدی" كۆشەیـ ـ تپپ، تاراۆلاردىك مىندەت وتەپپ، جاۆاپكەرشىلىگىن ادا ەتۆىن كورنەكتی تۆردە ویداعمداي مىقتی یگەرپپ، كـا ـ سىپورىنداردىك نەگزگی تۆلعالىق جاۆاپكەرشىلىگىن وی ـ داعمداي تیاناقاتاندىرۆ كەرەك. ٴوندىرىس حاۆىپسزدـ ـ گىنىك ساقتىق شەبىن تاباندىلىقپەن ساقتاپ، حاۆىپسزـ ـ دىك قاینارىن قـاتاڭ یگەرپپ، حاۆىپسزدىك حاۆىپپ ـ قاتەرىن قاتاڭ مەڭگەرپپ، شىرعالاڭنىك كومەسكی حاۆـ ـ پىنەن قاتاڭ ساقتانۆ كەرەك. ٴوندىرىس حاۆىپسزدـ ـ گىندەگی باقلاۆدی، باسقارۆدی، زاڭ اتقارۆدی قـاتایـ ـ تپپ، حاۆىپسزدىك جاعىندا باقلاۆ، باسقارۆ، زاڭ اتقارۆ تەبىنىن كۆشەیتپپ، تەگەۆرىندی قاتاڭ باسقارۆ كۆیىن باستان ـ ایاق ساقتاۆ كەرەك. قاتەرلی حیمیالىق ونمەدەر سالاسندا ٴوندىرىس حاۆىپسزدىگىن كۆش سالا ویداعمداي مەڭگەرپپ، قاتەرلی حیمیالىق ونـمـ ـ دەردی ۆنیۆەرسال جونگە سالۆدی ىشكەرىلەي ىلگە ـ رىلەتۆ كەرەك. ٴوندىرىس حاۆىپسزدىگىنە ۆكىت، جەتەكشىلىك قىزمەتىن كۆشەیتپپ، اناعۆرلىم قـویۆ قوعامدىق راي قالىپتاستىرۆ كەرەك. حاۆىپسزدىك حاۆىپ ـ قاتەرىنەن باتىل ساقتانىپ جانە ونی جویپپ، ٴوندىرىس حاۆىپسزدىگىن تەكسەرۆ تەبىنىن كۆشەیـ ـ تپپ، ٴوندىرىس حـاۆىپسزدىگىن ارنـاۆلی جـونگە سالۆدی كورنەكتی تۆردە ویداعـمداي مەڭگەرپپ، جاراتىلىستىق اپاتتان ساقتانۆ قىزمەتىن ویداعـمداي ىستەۆگە ٴمان بەرپپ، ورىنقتی ٴونـدىرىس حاۆىپسزدىگی ورتاسىن قالپىتاستىرۆ كەرەك.

ماجلىستە اۆتونومیالی رایوننىك ورىنباسار ٴتـورا ـ عاسی جاۆ چیڭ مەملەكەتتىك كەڭەس ٴوندىرىس حاۆىپ ـ سزدىگی كومیتەتىنىك 2018 ـ جىلعی ولكە دارەجەلی ۆكىمەتتەردىك ٴوندىرىس حاۆىپسزدىگىن جانە ٴورت ٴوشرۆ قىزمەتىن باعالاۆ، شارلاۆ جوننىندەگی جاعداین جەتكىزدی ٴاری اۆتونومیالی رایوننىك ٴوندىرىس حا ـ ۆىپسزدىگنە جانە ٴورت ٴوشرۆ قىزمەتىنە باعالاۆ، شارلاۆ جۆرگىزۆ جاعداین حابارلاندىردی.

اۆتـونومیالی رایـوننىك ورىنباسـار ٴتـوراعاسی ۆاڭ میڭشان، شینجیاڭ ٴوند